

ALLVETENHET, f. 3. sing. Kännedom, kunskap om allt. *Guds a.*, den Guds egenskap, hvarigenom han känner allt, icke allenast hvad som hänt, händer och skall hända, utan ock hvad som möjligen kunnat ske.

ALLVIS, a. 2. Alltid och i allting vis, vis i högsta bemärkelse. — Brukas egentligen endast om Gud, men i inskränkt mening äfven om menniskor. — Definitet *Den Allvise* begagnas ofta liktydigt med *Gud*.

ALLVISHET, f. 3. sing. Egenskapen att vara allvis. *Guds a.*

ALLVIST, adv. På ett allvist sätt.

ALM, f. 2. Allmänt bekant, vildt växande trädslag, af klassen Skärmlommige.

ALMANACK, ällmanäck, f. 1. En liten till allmänt bruk utgifven kalender, innehållande förteckning på årets månader, veckor och dagar, jemte utsättande af hel- och högtidsdagar, namnen för dagarna, månskiten, solens upp- och nedgång, sol- och månförmörkelser, väderleksobservationer, m. m.

ALMOSA, ällmósa, f. 1. Gåfva åt fattiga, åt tiggare. — *Syn.* Nådegåfva. [Allmosa.]

ALMOSEHJON, n. 5. En, som lever af almorsor; fattighjon, tiggare. [Allm ---.]

ALN, f. 2. 1) Längdmått, som håller 4 kvarter eller 24 verktrum. — 2) Verktyg af en alns längd, som nyttjas till längders mätning. — *Ss.* *A-mått*, *A-mätning*, *A-shög*, *A-sbred*, *A-släng*.

ALNA, v. a. 1. (föga brukl.) *A. ell. A. upp*, uppmäta i alnar.

ALNGODS, n. 5. sing. Handelsvara, som säljes alnvis.

ALNJUSTERARE, älnschysstérare, m. 5. Edsvuren tjänsteman, som justerar alnmått.

ALNMÅTT, n. 5. *Se* *Aln*, 2.

ALNTAL, n. 5. Antal af alnar.

ALNTALS, **ALNVIS**, adv. Efter uppmätning eller räkning i alnar. *Sälja a.*

ALOE, m. sing. 1) (bot.) a) Afrikansk växt, af klassen Liljebloommige. — b) *Hundraårig A.* eller *Agave*, mexikansk växt, med styfva, taggiga blad, och 12 till 18 alnar hög, praktfull blomstängel. — 2) (farm.) Den bittra intorkade saften af den afrikanska Aloen.

ALPARI, allpári, adv. Italienskt ord, som betyder: lika, och nyttjas egentligen som handelsterm, om vaxelkursen, när tvenne myntsorter båda svara jemt emot hvarandra, efter myntfoten.

ALPBÄLTE, n. 4. (geol.) Trakten emellan trädgränsen och den eviga snön på Alper.

ALPER, m. pl. 5. Höga bergskedjor, fjällar. Brukas endast om sådana, som gå uppom snöregionen, och hvilkas spetsar alltid äro betäckta med is och snö. I definit form och ursprungligen menas dermed nästan alltid bergstrakterna mellan Italien, Frankrike och Tyskland. *Hannibal och Napoleon förde sina härar öfver Alperna. I Danmark finnas inga Alper, men väl i Sverige och Norge.* — *Ss.* *Alpherde*, *Alptrakt*, *Alpländer*, *Alprejon*, *Alpluft*, m. fl.

ALPFLORA, f. 1. Samteliga de växter, som trivas i det så kallade Alpbältet; se d. o.

ALPGET, f. 3. (nat. hist.) En antilop-art, som träffas på Alperna, Pyreneerna samt i vestra Asien. På tyska *Gemse*.

ALPHABET, m. fl., se *Alfabet*, m. fl.

ALPHYDDA, f. 1. Hydda i en alptrakt, der en herde bor, under den tid, då hans hjord betar i trakten, och der han tillverkar ost, smör, o. s. v. Svarande mot våra Säter i Norrland.

ALPISK, a. 2. (mindre brukl.) Som tillhör eller har afscende på Alper eller fjällar. *A. växt, ört.*

ALPPASS, n. 5. Benämning på de lägsta ställena af hufvudryggen i Alpkedjor, och der man lättast kan komma öfver dem.

ALPVÄXT, **ALPÖRT**, f. 3. Växt, ört, som endast träffas i alptrakter.

ALRA, se *Allra*.

ALROT, f. 3. pl. — *rötter*. 1) Rot af alträdet, som af snickare begagnas till inläggning. — 2) (bot.) En ört, äfven kallad: Hönsbär, Smörbär, m. m.

ALRUN, f. 3. (bot.) Ört af Mandragoraslägtet, af hvars rot fordom gjordes menniskolika bilder, som troddes äga många lyckobringande egenskaper.

ALRUNA, älrúna, f. 1. (nord. myt.) Aldsta namnet på Friggs prestinnor, som underhöllo den oförgängliga elden, voro profetissor och uttalade gudasvaren. Kallades sedan Horgabrudar.

ALS, se *Alls*.

ALSHERJARTING, n. 5. Den urgamla folkförsamling, som hvarje år ägde rum i Upsala, vid midvintern eller början af Februari, då de stora ofren höllos, med hvilka äfven en stor köpstämman eller marknad var förenad. Kallades äfven: Ting alra Svía, då det inskränkte sig endast till Svearna.

ALSIKEVÄPLING, **ALSIKEKLÖFVER**, m. 2. sing. (bot.) Mellanart emellan röd- och hvitklöfvern, som har sitt namn deraf, att den först upptäcktes i Ålsike socken nära Upsala.

ALSMÄKTIG, se *Allmäktig*.

ALSTER, m. 2. sing. (bot.) Buskväxt, som träffas i södra Sverige. Kallas äfven Spelbom, Benved, Käringtand.

ALSTER, n. 5. 1) (egentl.) Hvad som af jorden frambringas. Brukas isynnerhet om växtrikets produkter, äfven stundom om mineralier, men aldrig om djur. *Naturens, jordens a.* — *Syn.* Produkt. — 2) (i utsträckt mening) Hvad som af menniskor frambringas, genom arbete, konst eller snille. *Konstens, näringslitens; jordbrukets a.* *Detta nya a. af hans snille emottogs med förtjusning.*

ALSTRA, v. a. 1. 1) Frambringa. Brukas i egentlig mening om jorden, men i utsträckt äfven om snille, konst och arbete. *Allt, hvad jorden a-r.* *Konsten har aldrig a-t någonting skönare.* — *Syn.* Frambringa, Producera. — 2) (fig., i allm.) Förorsaka, gifva anledning till. *Skänd luft a-r sjukdomar. En dålig regering a-r missnöje.* — *Alstras*, v. d. 1. Växa, uppkomma. *Frukterna a-as ånyo.*

ALSTRANDE, n. 4. Handlingen, då något alstrar eller alstras.

ALSTRANG, f. 2. Se *Alstrande*, n. o. *Alster*. — *Ss.* *A-sförmåga*, *A-skraft*.

ALSVÄLDIG, se *Allsväldig*.

ALT, se *Allt*.

ALT, m. 3. 1) Den djupare barn- eller qvinnorösten; andra säng- ell. musikstämman. Äfven Altröst, Altstämman. — 2) Det parti af noterna till ett sängstycke, som är satt för Altrösten. Äfven Altstämman. — 3) Musikinstrument, som beledsagar ett annat och motsvarar Altstämman i sången, t. ex. Altviol, Altflöjt. — 4) Se *Altsträng*. — 5) Person, som sjunger Altstämman. Äfven Altsångare, Altsångerska.

ALTAN, alltán, m. 5. 1) Plan på ett tak, vanligtvis försedd med ledstänger eller balustrad, der man kan njuta frisk luft och en vidsträckt utsigt. Är stundom öfverbyggd i form